

А. О. Черненко, аспірантка кафедри інформаційних систем в економіці, ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»

ОБҐРУНТУВАННЯ СТРУКТУРИ ІНФОРМАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ З МОДЕЛЮВАННЯ АНАЛІЗУ ФІНАНСОВО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

АНОТАЦІЯ. У статті розглянуто особливості існуючих методичних підходів, досліджено показники оцінки та аналізу фінансового стану, запропоновано моделі маневрованості власного капіталу та загальної оборотності капіталу, обґрунтовано найбільш вдалу структуру інформаційної системи з аналізу фінансово-господарської діяльності підприємства з погляду можливості її подальшого моделювання та прогнозування.

ANNOTATION. The article outlines the existing technical approach, investigates into the financial state assessment and analysis indices, proposes the models of capital's maneuverability and general ratio of capital turnover, gives a background for the structure of the company's financial and economical activities information system which is most efficient in terms of subsequent activities modeling and forecasting.

КЛЮЧОВІ СЛОВА. фінансово-господарська діяльність, фінансовий стан, аналіз фінансово-господарської діяльності, модель, прогнозування банкрутства, фінансові коефіцієнти, ліквідність, ділова активність, рентабельність, платоспроможність, прибутковість, фінансова стійкість, факторний аналіз.

Під аналізом фінансово-господарської діяльності підприємства будемо розуміти пошук, систематизацію та дослідження даних фінансового стану підприємства та результатів його діяльності через вивчення взаємозалежностей між фінансовими показниками з метою обґрунтування резервів підвищення прибутковості та покращення фінансової стабільності підприємства. Такий аналіз передбачає досягнення наступних завдань: визначення реального фінансового стану підприємства через визначення основних показників фінансової стійкості, ліквідності та платоспроможності, ділової активності, рентабельності та ефективності; обґрунтування факторів, що впливають на зміну фінансового стану підприємства; побудова моделей аналізу фінансово-господарської діяльності підприємства та на їх основі прогнозування основних фінансових показників; обґрунтування управлінських рішень стосовно напрямків зміцнення фінансового стану підприємства та підвищення його прибутковості.

На сьогодні розроблено багато методик аналізу фінансово-господарської діяльності підприємства, але не завжди результати аналізу відомих методик можна використати для моделювання та прогнозування фінансового стану підприємства. З метою обґрунтування підходів до моделювання аналізу фінансового стану підприємства було проведено аналіз існуючих підходів до вирішення поставленої проблеми [2; 3; 4; 6; 8—10].

1. А. Д. Шеремет і Р. С. Сайфулін пропонують здійснювати аналіз фінансово-господарської діяльності підприємства у три етапи — загальна оцінка фінансового стану через складання та дослідження агрегованого балансу, аналіз фінансової стійкості, аналіз ліквідності балансу, ділової активності, платоспроможності підприємства. Крім того передбачена можливість розрахунку таких фінансових коефіцієнтів: коефіцієнт рентабельності, ефективності управління, коефіцієнт ринкової стійкості [9, с. 58—60].

2. Дж. К. Ван Хорн пропонує при проведенні аналізу фінансово-господарської діяльності підприємства здійснювати розрахунок фінансових коефіцієнтів ліквідності, забезпечення зобов'язань, платоспроможності і рентабельності; їх порівняння із середніми значеннями по галузі, а також аналіз коефіцієнтів динаміки для визначення довгострокових тенденцій. Крім того, Дж. К. Ван Хорн пропонує здійснювати відсотковий аналіз (сумісність вертикального і горизонтального аналізу даного балансу за статтями) та індексний аналіз звітності за кілька років [6, с. 204—205].

3. В. В. Ковальов пропонує здійснювати попередню оцінку або експрес-аналіз та деталізований аналіз фінансово-господарської діяльності підприємства. Попередня оцінка, на його думку, має включати перегляд фінансового звіту, ознайомлення із аудиторським висновком, обліковою політикою підприємства, виявлення хворих статей звітності, загальну оцінку майнового та фінансового стану по даним балансу з метою узагальнення висновків та систематизації позитивних і негативних моментів, виявлених в ході аналізу [3, с. 273—285]. Деталізований аналіз В. В. Ковальов вбачає [2, с. 21—22] у побудові аналітичного балансу-нетто, оцінці й аналізі економічного потенціалу, результативності, а також в розробці заходів стосовно покращення фінансового стану підприємства.

4. Є. В. Негашев [4, с. 41—44] здійснює аналіз фінансово-господарської діяльності підприємства через аналіз фінансового стану підприємства (загальна оцінка фінансового стану, аналіз фінансової стійкості та ліквідності за допомогою методів коефіцієнтів та порівняння) та аналіз фінансових результатів (абсолютних показників фінансових результатів, рентабельності).

5. На думку В.М. Шелудько [8, с. 195—198], процес фінансового аналізу має включати три блоки: аналіз фінансового стану (фінансових ресурсів, ліквідності, платоспроможності та фінансової стійкості), аналіз фінансових результатів та аналіз ефективності фінансово-господарської діяльності підприємства (рентабельності та оборотності).

6. В.П. Шилов пропонує здійснювати аналіз фінансово-господарської діяльності підприємства, використовуючи наступні етапи [10, с. 37—38]: прийняття рішення про доцільність аналізу фінансової звітності; ознайомлення з пояснювальною запискою до балансу; збір необхідної до аналізу інформації і перевірка її точності; порівняння фактичних результатів господарювання з прогностичними показниками; факторний аналіз; виявлення невикористаних резервів підвищення ефективності виробництва; оцінка результатів господарської діяльності і фінансового становища суб'єкта господарювання, що включає [10, с. 23—26] аналіз майнового становища, ліквідності, фінансової стійкості, ділової активності та рентабельності.

Аналіз фінансово-господарської діяльності підприємства повинен бути комплексним і складатися із наступних модулів:

1. Аналіз фінансової стійкості (стабільності).
2. Аналіз ліквідності та платоспроможності.
3. Аналіз ділової активності.
4. Аналіз рентабельності та прибутковості.
5. Факторний аналіз.
6. Комплексний аналіз.

1. Модуль аналізу фінансової стійкості

Стійкість фінансового стану підприємства багато в чому залежить від оптимальної структури джерел капіталу, від оптимальності структури активів підприємства і, в першу чергу, від співвідношення основних і оборотних коштів, а також від зрівноваженості пасивів і активів підприємства за функціональною ознакою. Тому при аналізі фінансової стійкості підприємства пропонується визначати наступні показники: наявність власних оборотних коштів; коефіцієнт фінансової незалежності (власності, концентрації власного капіталу, автономії); коефіцієнт фінансової залежності (напруженості, заборгованості, концентрації позикового капіталу); коефіцієнт самофінансування (фінансування, фінансової стійкості); коефіцієнт фінансового ризику (плече фінансового важеля фінансування, коефіцієнт фінансового левереджу); коефіцієнт маневрованості власного капіталу; коефіцієнт забезпеченості власними коштами.

Характеристики перерахованих показників наведені в табл. 1.

Таблиця 1

ПОКАЗНИКИ АНАЛІЗУ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ (СТАБІЛЬНОСТІ)

Назва показника	Умовне позначення	Сутність	Розрахунок	Рекомендоване значення
Наявність власних оборотних коштів	FS_VOK	Визначає, яка сума поточних активів сформована за рахунок власного капіталу або що залишається в обороті підприємства після повного погашення кредиторської заборгованості	Поточні (оборотні) активи — Поточні зобов'язання	> 0
Коефіцієнт фінансової незалежності (власності, концентрації власного капіталу, автономії)	FS_NZ	Характеризує, яка частина активів підприємства сформована за рахунок власних і притриманих до них джерел коштів	Власний капітал / Валюта балансу	$> 0,5$
Коефіцієнт напруженості (забортованості, концентрації позикового капіталу)	FS_KP	Показує, яку частину активів підприємства сформовано за рахунок позикових (залучених) коштів довгострокового і короткострокового характеру	Позиковий капітал / Валюта балансу	$< 0,5$
Коефіцієнт фінансової залежності	FS_FZ	Показує, яка сума активів припадає на гривню власних коштів	Валюта балансу / Власний капітал	$< 0,5$
Коефіцієнт самофінансування (фінансування, фінансової стійкості, коефіцієнт покриття боргів власним капіталом, коефіцієнт платостроможності)	FS_SF	Показує співвідношення між власним і позиковим капіталом і характеризує можливість покриття власним капіталом позикових коштів	Власний капітал / Позиковий капітал	> 1
Коефіцієнт фінансового ризику (плече фінансового важеля фінансування, коефіцієнт фінансового левереджу)	FS_FR	Показує співвідношення між позиковим і власним капіталом	Позиковий капітал / Власний капітал	< 1

Закінчення табл. 1

Назва показника	Умовне позначення	Сутність	Розрахунок	Рекомендоване значення
Коефіцієнт маневрованості власного капіталу	FS_MK	Характеризує ступінь мобілізації власного капіталу, показує, яка частина власного капіталу знаходиться в обігу, тобто у тій формі, яка дає змогу вільно маневрувати цими засобами	Власні оборотні кошти / Власний капітал	0,3—0,5
Коефіцієнт забезпеченості власними коштами	FS_ZVK	Показує, яка частка оборотних коштів, якими володіє підприємство, сформовано за рахунок власних коштів	Власні оборотні кошти / Оборотні активи	> 0,1
Коефіцієнт забезпеченості запасів і затрат власними оборотними коштами і кредитами	FS_ZZVK	Показує, яка частина запасів і затрат покривається власними оборотними коштами і кредитами під товарно-матеріальні цінності.	(Власні оборотні кошти + Кредити банків) / Запаси і затрати	>= 1
Коефіцієнт співвідношення короткострокових фінансових зобов'язань та валових балансу	FS_KF	Показує питому вагу поточних зобов'язань у загальних пасивах підприємства	Поточні зобов'язання / Валюта балансу	< 0,5

Фінансово стійким можна вважати таке підприємство, для якого наступні показники відповідають своїм рекомендованим значенням: FS_ZZVK, FS_FR, FS_SF, FS_FZ, FS_KP, FS_NZ, FS_VOK, FS_MK.

2. Модуль аналізу ліквідності та платоспроможності

Фінансова ліквідність означає готовність і спроможність підприємства виконувати свої зобов'язання у повному обсязі й у встановленому кредитною угодою строки [7, с. 69]. Характерними ознаками платоспроможності підприємства є наявність у нього достатніх коштів на банківських рахунках та відсутність кредиторської заборгованості. При аналізі ліквідності та платоспроможності підприємства використовують ряд коефіцієнтів, які зіставляють короткострокові пасиви та активи, що використовуються для їх погашення: коефіцієнт абсолютної ліквідності; коефіцієнт швидкої (проміжної, суворой) ліквідності, або коефіцієнт «кислотного тесту»; коефіцієнт покриття (загальний коефіцієнт ліквідності, коефіцієнт поточної ліквідності); коефіцієнт співвідношення оборотних (мобільних) активів та загальних активів підприємства.

Сутність та порядок розрахунку показників ліквідності та платоспроможності описана в табл. 2.

До ліквідних і платоспроможних підприємств відносяться такі, для яких усі показники, приведені в табл. 2, відповідають своїм рекомендованим значенням.

3. Модуль аналізу ділової активності

Ділова активність підприємства у фінансовому аспекті виявляється передусім у швидкості обороту його засобів. Тому й аналіз її полягає у досліджуванні рівнів і динаміки фінансових коефіцієнтів оборотності — відносних показників фінансових результатів діяльності підприємства: коефіцієнтів загальної оборотності капіталу, оборотності мобільних засобів, матеріальних оборотних коштів, готової продукції, дебіторської заборгованості, кредиторської заборгованості, власного капіталу та середніх термінів обороту дебіторської та кредиторської заборгованостей.

Характеристики перерахованих показників наведені в табл. 3.

За результатами аналізу робиться висновок про ділову активність підприємства. Про високу ділову активність можна говорити в тому випадку, коли DA_TDZ, DA_TKZ — є нижчими в той час, як усі інші показники — є вищими за середні показники по галузі.

Таблиця 2

ПОКАЗНИКИ АНАЛІЗУ ЛІКВІДНОСТІ ТА ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ

Назва показника	Умовне позначення	Сутність	Розрахунок	Рекомендоване значення
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	L_AL	Показує, яку частину короткострокової заборгованості воно може погасити в поточний момент або найближчим часом	Грошові засоби / Поточні зобов'язання	0,2—0,35
Коефіцієнт швидкої (проміжної, суворой) ліквідності, або коефіцієнт кислотного тесту	L_SL	Показує можливість погашення підприємством короткострокових зобов'язань у разі його критичного стану.	(Грошові засоби + Дебіторська заборгованість) / Поточні зобов'язання	1—2
Коефіцієнт покриття (загальний коефіцієнт ліквідності, коефіцієнт поточної ліквідності)	L_ZL	Вимірює загальну ліквідність і показує, якою мірою поточні кредиторські зобов'язання забезпечуються поточними активами, тобто скільки грошових одиниць поточних активів припадає на одну грошову одиницю поточних зобов'язань	Оборотні активи / Поточні зобов'язання	1,5—2,5
Коефіцієнт співвідношення оборотних (мобільних) активів та загальних активів підприємства	L_OZ	Показує питому вагу оборотних активів у загальних активах підприємства (мобільних і немобільних) і визначає ступінь мобільності активів	Оборотні активи / Загальні активи	≥ середнє по галузі

Таблиця 3

ПОКАЗНИКИ АНАЛІЗУ ДІЛОВОЇ АКТИВНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Назва показника	Умовне позначення	Сутність	Розрахунок
Коефіцієнт загальної оборотності капіталу	DA_ZK	Характеризує швидкість обороту (кількість оборотів за період) загального капіталу підприємства	Чиста виручка від реалізації / Середній капітал підприємства
Коефіцієнт оборотності мобільних засобів	DA_MZ	Показує швидкість обороту всіх мобільних (як матеріальних, так і нематеріальних) засобів підприємства	Чиста виручка від реалізації / Середні мобільні засоби
Коефіцієнт оборотності матеріальних оборотних коштів	DA_MK	Характеризує число оборотів запасів і витрат господарюючого суб'єкта за аналізований період	Чиста виручка від реалізації / Середні запаси
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	DA_DZ	Характеризує розширення або зменшення комерційного кредиту, що надає підприємство	Чиста виручка від реалізації / Середня дебіторська заборгованість
Середній термін обороту дебіторської заборгованості	DA_TDZ	Характеризує середній термін погашення дебіторської заборгованості	360/ Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	DA_KZ	Характеризує розширення або зменшення комерційного кредиту, що надається підприємству	Чиста виручка від реалізації / Середня кредиторська заборгованість
Середній термін обороту кредиторської заборгованості	DA_TKZ	Характеризує середній термін погашення кредиторської заборгованості	360/ Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості
Коефіцієнт оборотності власного капіталу	DA_VK	Характеризує швидкість обороту власного капіталу, тобто його активність	Чиста виручка від реалізації / Середній власний капітал

4. Модуль аналізу рентабельності та прибутковості

Ефективність фінансово-господарської діяльності оцінюється загальним обсягом одержаного прибутку та його величиною на одиницю вкладеного капіталу, ресурсів, понесених витрат. Для об'єктивної оцінки ефективності роботи підприємства необхідно володіти інформацією щодо його прибутковості (дохідності, рентабельності), тобто вивчати відносні показники ефективності діяльності, порівнюючи отримані прибутки із вкладеним капіталом, ресурсами, понесеними витратами. Серед основних показників прибутковості варто виділити наступні: рентабельність за валовим прибутком; рентабельність діяльності (рентабельність за чистим прибутком); рентабельність активів; рентабельність необоротних активів; рентабельність оборотних активів; рентабельність власного капіталу; рентабельність продукції.

Характеристики перерахованих показників наведені в табл. 4.

До рентабельних і прибуткових підприємств будемо відносити такі, для яких перераховані показники в табл. 4 є вищими за середні показники по галузі. Важливим свідченням підвищення рентабельності є зростання показників у динаміці.

5. Модуль факторного аналізу

Під час поглибленого аналізу фінансової ефективності функціонування підприємств на основі фінансових показників варто здійснювати факторний аналіз на основі детермінованих мультиплікативних моделей (табл. 5).

За допомогою існуючих моделей — рентабельності власного капіталу, загального капіталу та поточної ліквідності — можна оцінювати вплив та управляти рівнем рентабельності та ліквідності, а за допомогою розроблених моделей — маневрованості власного капіталу та загальної оборотності капіталу — можна оцінювати вплив та управляти рівнем фінансової стійкості та ділової активності підприємства, використовуючи метод ланцюгових підстановок та інтегральний метод, а також методи прогнозування через зміну параметрів вхідних показників.

5. Модуль комплексного аналізу

Комплексний аналіз фінансово-господарської діяльності передбачає її оцінку за допомогою комплексного показника, що характеризує фінансовий стан у цілому і дозволяє зробити узагальнюючі висновки про фінансове благополуччя підприємства.

ПОКАЗНИКИ АНАЛІЗУ РЕНТАБЕЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Назва показника	Умовне позначення	Сутність	Розрахунок
Рентабельність за валовим прибутком	R_VP	Показує, скільки гривень (копійок) валового прибутку припадає на 1 грн чистої виручки	Валовий прибуток / Чистота виручка від реалізації
Рентабельність діяльності (рентабельність за чистим прибутком)	R_DL	Показує, скільки гривень (копійок) чистого прибутку припадає на 1 грн чистої виручки	Чистий прибуток / Чистота виручка від реалізації
Рентабельність активів (рентабельність інвестицій, загального капіталу)	R_ZA	Показує, скільки чистого прибутку припадає на 1 грн вкладених активів (інвестицій)	Чистий прибуток / Середні активи
Рентабельність необоротних активів	R_NA	Характеризує величину чистого прибутку, що припадає на кожну гривню необоротних активів	Чистий прибуток / Середні необоротні активи
Рентабельність оборотних активів	R_OA	Характеризує величину чистого прибутку, що припадає на кожну гривню оборотних активів	Чистий прибуток / Середні оборотні активи
Рентабельність власного капіталу	R_VK	Характеризує величину чистого прибутку, що припадає на кожну гривню власного капіталу	Чистий прибуток / Середній власний капітал
Рентабельність позикового капіталу	R_PK	Характеризує величину чистого прибутку, що припадає на кожну гривню позикового капіталу	Чистий прибуток / Середній позиковий капітал
Рентабельність короткострокових зобов'язань	R_KZ	Характеризує величину прибутку від реалізації, що припадає на кожну гривню короткострокових зобов'язань	Валовий прибуток / Середні короткострокові зобов'язання
Рентабельність продукції	R_PR	Показує, скільки прибутку припадає на 1 грн собівартості реалізованої продукції. Характеризує прибутковість (вигідність) виробництва продукції, виконання робіт, надання послуг або продажу товарів	Валовий прибуток / Собівартість реалізованої продукції

Таблиця 5

МОДЕЛІ ФАКТОРНОГО АНАЛІЗУ

Назва детермінованої моделі	Форма моделі	Характеристика моделі
Модель рентабельності загального капіталу	$R_{ZK} = R_{DL} \cdot DA_{ZK}$	Модель дозволяє дослідити рентабельність загального капіталу через визначення впливу на неї наступних факторів: — рентабельності діяльності; — коефіцієнту загальної оборотності капіталу.
Модель поточної ліквідності	$L_{ZL} = L_{OZ/FS_KF}$	Модель дозволяє дослідити поточну ліквідність через визначення впливу на неї наступних факторів: — коефіцієнту співвідношення оборотних та загальних активів; — коефіцієнту співвідношення короткострокових фінансових зобов'язань та валюти балансу
Моделі рентабельності власного капіталу	$R_{VK} = R_{DL} \cdot DA_{MZ} \cdot FS_{FZ} \cdot FS_{KF} \cdot L_{ZL}$	Модель дозволяє дослідити рентабельність власного капіталу через визначення впливу на неї наступних факторів: — рентабельності діяльності; — коефіцієнту оборотності мобільних засобів; — коефіцієнту фінансової залежності; — коефіцієнту співвідношення короткострокових фінансових зобов'язань та валюти балансу; — коефіцієнту загальної ліквідності.
	$R_{VK} = R_{DL} \cdot DA_{ZK} \cdot FS_{FZ}$	Модель дозволяє дослідити рентабельність власного капіталу через визначення впливу на неї наступних факторів: — рентабельності діяльності; — коефіцієнту загальної оборотності капіталу; — коефіцієнту фінансової залежності.

Назва детермінованої моделі	Форма моделі	Характеристика моделі
Модель маневрованості власного капіталу	$FS_MK = FS_ZVK \cdot L_OZ \cdot FS_FZ \cdot FS_SF \cdot FS_FR$	Модель дозволяє дослідити маневрованість власного капіталу через визначення впливу на неї наступних факторів: — коефіцієнту забезпеченості власними коштами; — коефіцієнту співвідношення оборотних і загальних активів; — коефіцієнту фінансової залежності; — коефіцієнту самофінансування; — коефіцієнту фінансового ризику.
Модель загальної оборотності капіталу	$DA_ZK = DA_MZ \cdot L_ZL \cdot FS_KF$	Модель дозволяє дослідити загальну оборотність капіталу через визначення впливу на неї наступних факторів: — коефіцієнту оборотності мобільних засобів; — загального коефіцієнту ліквідності; — коефіцієнту співвідношення короткострокових фінансових зобов'язань та валюти балансу.

Таблиця 6
МОДЕЛІ КОМПЛЕКСНОГО АНАЛІЗУ ФІНАНСОВО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Модель оцінки банкрутства	Форма моделі	Імовірність банкрутства
Модель Тафлера	$Z = 0,53 \cdot R_KZ + 0,13 \cdot L_ZL + 0,18 \cdot FS_KF + 0,16 \cdot DA_ZK$	$Z > 0,3$ — підприємство має непогані довгострокові перспективи; $Z < 0,2$ — імовірне банкрутство
Модель Сайфуліна і Кадикова	$Z = 2 \cdot FS_ZVK + 0,1 \cdot L_ZL + 0,08 \cdot DA_ZK + 0,45 \cdot R_PR + R_VK$	$Z > 1$ — задовільний фінансовий стан $Z < 1$ — незадовільний фінансовий стан

До засобів комплексного аналізу фінансово-господарської діяльності підприємства частіше за все відносять моделі, побудовані за допомогою множинного дискримінантного аналізу, зокрема моделі Е. І. Альтмана, Лісса, Таффлера, Сайфуліна і Кадикова, Зайцевої, Чессера.

Враховуючи запропоновані для аналізу фінансово-господарської діяльності підприємства показники та моделі факторного аналізу, комплексний аналіз можна здійснювати, використовуючи моделі, наведені в табл. 6.

Використання моделей комплексного аналізу дозволить не лише дати інтегральну оцінку фінансово-господарського стану підприємства, а й спрогнозувати та передбачити можливе банкрутство підприємства, що дасть можливість заздалегідь обґрунтувати та реалізувати заходи щодо забезпечення виходу підприємства із можливого кризового стану.

Структура інформаційної системи аналізу фінансово-господарської діяльності підприємства приведена на рис. 1.

Рис. 1. Структура інформаційної системи аналізу фінансово-господарської діяльності підприємства

Як видно із проведеного дослідження, не існує загальноприйнятого підходу до аналізу фінансово-господарської діяльності підприємства, однак основні принципи і послідовність процедурної сторони аналізу є практично однаковими з невеликими відмінностями. Рівень деталізації процедурної сторони методики аналізу фінансово-господарської діяльності залежить від поставленої мети і різних чинників інформаційного, методичного, кадрового і технічного забезпечення.

Запропонований підхід до аналізу фінансово-господарської діяльності підприємства дає чітке уявлення про фінансовий стан підприємства і потребує мінімуму загальнодоступної інформації для всебічного висвітлення фінансово-господарської діяльності підприємства. Крім того, даний підхід є ефективним інструментом управління фінансовими ресурсами на підприємстві та є основою для автоматизації процесу підтримки прийняття рішень.

Література

1. *Аббасова Л.* Своевременный прогноз и... банкротство! // <http://leisan-info.narod.ru/stat3.htm>
2. *Ковалев В.В.* Анализ финансового состояния предприятия. — М.: Центр экономики и маркетинга, 2001. — 256 с.
3. *Ковалев В.В.* Финансовый анализ: методы и процедуры. — М.: Финансы и статистика, 2001. — 560 с.
4. *Негашев Е.В.* Анализ финансов предприятия в условиях рынка. — М.: Высшая школа, 1997. — 192 с.
5. *Рисин И.Е., Трещевский Ю.И.* Применение К-прогнозных моделей в финансовом анализе организации // Экономический анализ: теория и практика. — 2004. — № 3. — С. 21—26.
6. *Салига К.С, Власенко С.А.* Методичні підходи діагностування фінансового стану підприємства // Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво. — 2007. — № 3. — С. 204—205.
7. *Терещенко С.І.* Моделі оцінки платоспроможності підприємства// Фінанси України. — 2001. — № 7. — С. 69.
8. *Шелудько В.М.* Фінансовий менеджмент: Підручник. — К.: Знання, 2006. — 439 с.
9. *Шеремет А.Д., Сайфулин Р.С., Негашев Е.В.* Методика финансового анализа: Учебно-практическое пособие // 3-е изд., перераб. и доп. — М.: Инфра-М, 2001. — 208 с.
10. *Шило В.П.* Аналіз фінансового стану виробничої та комерційної діяльності підприємства: Навч. посібник. — К.: Кондор, 2005. — 240 с.

Стаття надійшла до редакції 22.12.08 р.